

dette vigtige Kulturarbejde, som de udføre. Det harmer disse Mennesker at se, at Statens Penge kunne bortødsles til Militær-væsen, til Hoffer, til Prinser o. s. v., medens man, naar Talen er om at støtte en saa vigtig Samfundsopgave som denne, er enig om at sige nej. Det er min Overbevisning, at denne Sag ved sit eget Værd er i Stand til at trænge igennem, den skal nok gaa sejrrikt igennem Rigsdagen en Gang.

Jeg skal derefter gaa over til at motivere et af det ærede Medlem for Aarhus (Harald Jensen) og mig stillet Ændringsforslag angaaende Statens Overtagelse af Mergellejer. Vi have dertil foreslaaet et Beløb af 50,000 Kr. Denne Sag var fremme som Samraadsgenstand ved Finanslovens 2den Behandling. Jeg drog den frem her i Tinget, men det var ikke muligt at faa den højtærede Minister til saa meget som at give mig et Svar paa mit Spørgsmaal om denne Sag. Jeg drog den frem gentagne Gange og spurgte den højtærede Minister om hans Mening, men der var ikke Tale om, at han vilde svare. Han sagde om Forslaget angaaende Hededyrkning, at det var det mest meningsløse af alt, hvad vi havde stillet, Og derfor vilde han tale om dette Forslag først. Men Statens Overtagelse af Mergellejer maa vel saa være det rent absurde, siden den højtærede Minister ikke var til at formaa til at aabne sin Mund om denne Sag. Nu er Sagen kommen frem igen som et Ændringsforslag, der gaar ud paa at stille 50,000 Kr. til Raadighed for Statens Overtagelse af Mergellejerne. Paa Finansloven er der foreslaaet 62,000 Kr. til Lettelse af Transporten af Kalk og Mergel, 50,000 Kr. til Mergel og 12,000 Kr. til Transport af Kalk. Dermed skulde man jo mene, at denne Sag var i god Gænge, idet Hededyrkerne derved kunde faa Mergel og Kalk paa billig Maade, naar Staten betalte det meste af Transportomkostningerne. De Penge, som vi give, gaa nemlig ikke altid i de Lommer, de skulle gaa, det er ikke altid, at de komme netop Mergelforbrugerne til gode, men det viser sig, at de i mange Tilfælde komme Mergelleverandørerne til gode, Ejerne af Mergellejerne. Det er dem, der benytte sig af det Tilskud, Staten giver til Transport af Mergel.

Jeg har henvendt mig til forskellige ovre i Jylland for at faa Oplysning om denne Sag, og jeg skal her tillade mig at meddele, at en Gaardmand i Ribeegnen i den Anledning har sendt mig en lang Skrivelse, hvori han oplyser følgende. Han

siger, at Ribeegnen er meget mergelfattig, og at det er først for 8—9 Aar siden, man i Ribeegnen begyndte at mergele sine Jorder. Det blev sat i Værk, den Gang man ved Hedeselskabets Hjælp fik Hvidding Mergelleje, der ligger Syd for Grænsen. Det første Aar hentede man 2 Vognladninger Mergel, det andet Aar 25 Vognladninger, men i Aaret 1905 var det 2,000 Vognladninger, man hentede fra Hvidding Mergelleje. Det er altsaa i Løbet af 8—9 Aar gaaet saa stærkt frem i Ribeegnen. I Begyndelsen kostede en Vognladning Mergel 25 Kr., senere gik den ned til 12 Kr., men da saa Statstilskuddet kom, begyndte Ejerne af Mergellejerne derovre at danne en Ring saaledes, at de fik Prisen sat op til 30 Kr. Det bliver altsaa Ejerne af Mergellejerne, der tage Fordel ud af de store Bevillinger, som Staten yder. Jeg skal i saa Henseende henvise til et Møde, som blev holdt af Mergelforbrugerne i Ringkøbing i Marts Maaned 1904, hvor en af Hedeselskabets Ingeniører, Claudi Westh, udtaler følgende: „Det viser sig altsaa, at Ejerne af Mergellejerne tage de Beløb, som Staten giver til Lettelse af Transporten“. Man oplyser derovre, at f. Eks. i Hjern havde man, efter at Tilskuddet til Transporten var givet, sat Prisen op fra 21 til 30 Kr. Ogsaa der er det Ejerne af Mergel- eller Kalklejerne, der tage Fortjenesten.

Det ærede Medlem for Rønne (Blem) siger, at det kan modarbejdes paa den Maade, at der dannes Andelsselskaber, og synger en Lovsang over Andelsselskaberne her i Landet, viser deres Trivsel med Hensyn til Produktion af Smør og med Hensyn til Produktion af Flæsk; og naar det viser sig at være godt i disse to Retninger, maa det selvfølgelig ogsaa være godt, naar Talen er om Mergelforsyning. Saadanne Slutninger kan man slet ikke gøre, man kan ikke altid slutte fra Smør og Flæsk til Mergel.

Vi have haft ganske gode Vidnesbyrd om, at disse Interessentskaber til Mergelforsyning ere meget uheldige Foretagender. Jeg skal saaledes henlede den ærede Ordførers Opmærksomhed paa et Andragende, som blev indsendt her til Rigsdagen i Samlingen 1903—04 og gentaget 1904—05, nemlig fra Damsholt-Hodsager Mergelbane. Det er sørgeligt at se, hvorledes denne Mergelbane og dette Interessentskab ere stillede. Dette Interessentskab fik et Laan af Staten paa 102,000 Kr. Da der var gaaet 7 Aar, fik de Gælden nedsat med 67,000 Kr., saa at der skyldtes 35,000 Kr.